

Finanšu izlūkošanas
dienests

Sektorālo un mērķēto finanšu sankciju apiešanas indikatori

METODISKAIS MATERIĀLS

2. papildinātā redakcija

Sadarbībā ar:

Latvijas Republikas prokuratūra

Valsts ieņēmumu dienests

2024

Satura rādītājs

1. Ievads	3
2. Importa un eksporta datu un FID saņemto ziņojumu analīze	7
3. Indikatori	14
Ar uzņēmuma darbību un nozari saistīti risku indikatori	14
Ar īpašumtiesību struktūru saistīti risku indikatori	19
Ar finanšu plūsmu un maksājumiem saistīti risku indikatori	21
Saīsinājumi un termini	23

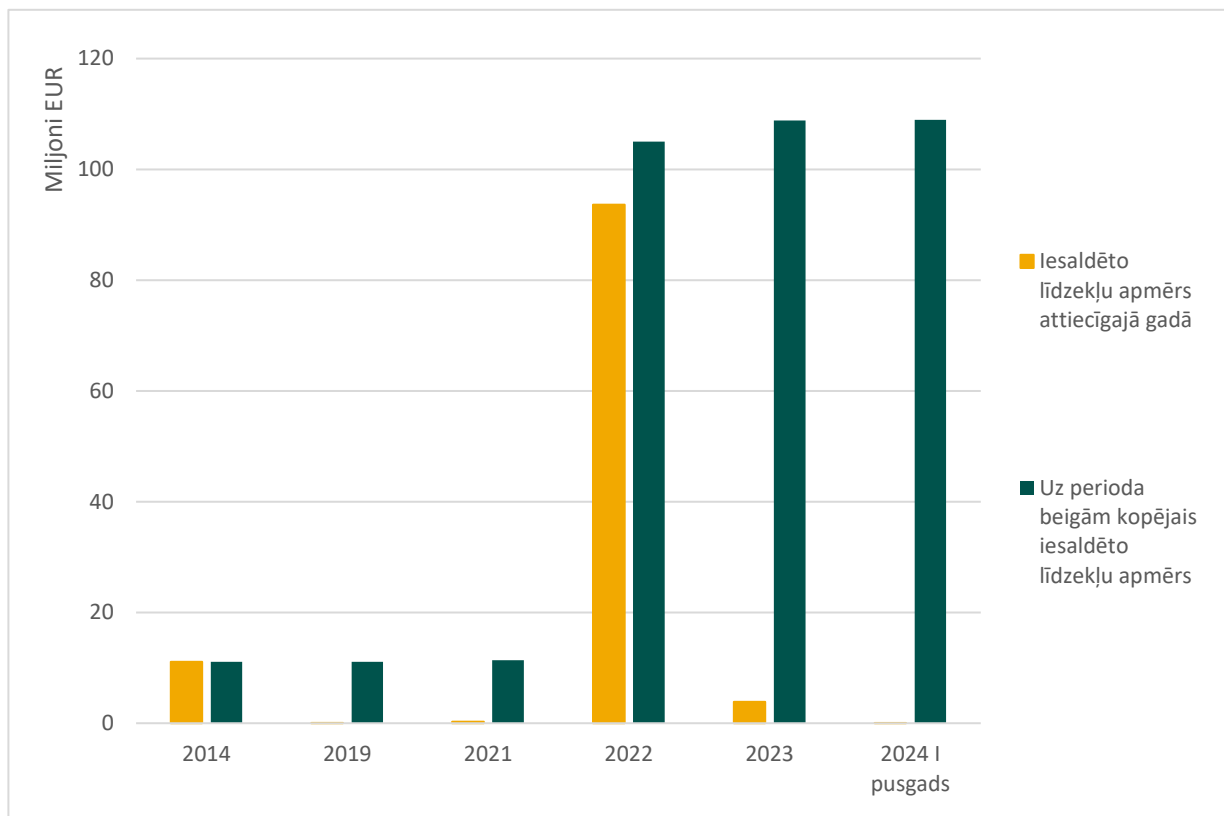
1. Ievads

- 1.1. Latvija ir apņēmusies efektīvi īstenot visas starptautiskās un nacionālās sankcijas, tostarp, visas ANO DP rezolūcijas, ES un nacionālās sankcijas, apzinoties sankciju būtisko lomu starptautiskā miera un nacionālās drošības nodrošināšanā.
- 1.2. Sankcijas ir atbilstoši starptautiskajām publiskajām tiesībām, ES vai nacionālajiem tiesību aktiem noteikti ierobežojumi vai aizliegumi. Tās nosaka starptautiskas organizācijas vai individuālas valstis. ES sankcijas izmanto kā daļu no integrētas un vispusīgas politikas pieejas, kurā ir ietverts arī politiskais dialogs, papildu centieni un citi ES rīcībā esošie instrumenti. Lai gan noteiktie ierobežojošie pasākumi tiek saukti par "sankcijām", tie nav sodoši. ES sankcijas nosaka, lai ieviestu ANO DP rezolūcijas vai lai īstenotu ES kopējās ārpolitikas un drošības politikas mērķus, proti:
  - 1.2.1. veicinātu starptautisko mieru un drošību;
  - 1.2.2. novērstu konfliktus;
  - 1.2.3. atbalstītu demokrātiju, tiesiskumu un cilvēktiesības; un
  - 1.2.4. aizsargātu starptautisko tiesību principus.¹
- 1.3. Sankcijas var iedalīt divos pamata veidos: mērķētas finanšu sankcijas un sektorālās sankcijas. Mērķētas finanšu sankcijas paredz pienākumu iesaldēt visus līdzekļus un saimnieciskos resursus, kas ir jebkuru attiecīgā sankciju normatīvajā aktā uzskaitītu fizisko vai juridisko personu, vienību vai struktūru, vai ar tām saistītu fizisko vai juridisko personu, vienību vai struktūru īpašumā, valdījumā, turējumā vai pārziņā (jeb kontrolē). Tāpat mērķētas finanšu sankcijas aizliedz tieši vai netieši darīt pieejamus līdzekļus vai saimnieciskos resursus attiecīgā sankciju normatīvajā aktā uzskaitītām fiziskajām vai juridiskajām personām, vienībām vai struktūrām, vai ar tām saistītām fiziskajām vai juridiskajām personām, vienībām vai struktūrām vai to labā. Sektorālās sankcijas vispārīgi ir sankcijas, kas noteiktas pret konkrētām precēm vai pakalpojumiem, aizliedzot pakalpojumu sniegšanu vai preču importu, vai eksportu, vai cita veida aizliegumus. Papildus informācija par sankcijām un to veidiem pieejama FID tīmekļa vietnē <https://sankcijas.fid.gov.lv/>.
- 1.4. Reaģējot uz neizprovocēto un nepamatoto militāro agresiju, ko Krievija īsteno pret Ukrainu ES, Amerikas Savienotās Valstis un citi starptautiskie publisko tiesību subjekti ir noteikuši un stiprinājuši bezprecedenta ierobežojošus pasākumus (sankcijas) pret Krieviju.
- 1.5. Saskaņā ar FID iesniegto informāciju Latvijas finanšu iestādes, izpildot mērķētas finanšu sankcijas, ir nodrošinājušas efektīvu līdzekļu iesaldēšanas pienākuma izpildi. Uz 2014. gada beigām kopumā iesaldēto līdzekļu apmērs Latvijas finanšu iestādēs bija ~11 milj. EUR, bet uz 2024. gada 30. jūniju iesaldēto līdzekļu apmērs bija ~108 milj. EUR (skatīt 1. attēlu). Kopumā lielākā daļa līdzekļu Latvijas finanšu iestādēs iesaldēti tieši 2022. gadā, kas skaidrojams ar būtiskā apmēra sankcijām, kas pret Krieviju noteiktas sākot ar 2022. gada 23. februāri.²

¹ Eiropas Komisija, "Overview of sanctions and related resources", pieejams: https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/overview-sanctions-and-related-resources_en

² Pirmā ES sankciju paka noteikta 2022. gada 23. februārī reaģējot uz Krievija prezidenta 2022. gada 21. februārī parakstīto dekrētu, ar ko atzīst pašpasludinātās "Doneckas Tautas Republikas" un "Luhanskas Tautas Republikas" neatkarību un suverenitāti, un izdoto rīkojumu izvietot Krievijas bruņotos spēkus Ukrainas austrumdaļā.

Latvijas finanšu iestādēs iesaldēto līdzekļu apmērs
(periods 2014. – līdz 2024. gada jūnijs)

- 1.6. Saskaņā ar 2023. gadā veikto NRA (2020 – 2022),³ lai gan ES ir spēkā vairāk nekā 40 dažādi sankciju režīmi, kas noteikti pret dažādām teritorijām vai noteikti konkrētiem mērķiem (piemēram, cīņai pret terorismu, u.c.), ņemot vērā aktuālo ģeopolitisko situāciju, Latvijas ģeogrāfisko novietojumu un vēsturiskās ekonomiskās saites, būtiskākos sankciju pārkāpšanas un apiešanas draudus Latvijā rada tieši ES sankcijas, kas noteiktas attiecībā uz Latvijas kaimiņvalstīm – Krieviju un Baltkrieviju.
- 1.7. Ņemot vērā augstos sankciju pārkāpšanas riskus Latvijā un nepieciešamību pēc centralizētas sankciju izpildes sistēmas, 2023. gada 8. decembrī Saeima pieņēma likumu "Grozījumi Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likumā", saskaņā ar kuru FID no 2024. gada 1. aprīļa noteikts par kompetento institūciju sankciju izpildes jautājumos Latvijā. Viena no jaunajām FID funkcijām ir veikt informatīvus pasākumus un apmācības, lai veicinātu sabiedrības izpratni un nodrošinātu efektīvu sankciju izpildi.
- 1.8. Līdz šim ES dalībvalstīs tika īstenota dažāda prakse attiecībā uz personu saukšanu pie atbildības par sankciju pārkāpšanu, tai skaitā, dalībvalstīm nebija pienākuma par šādu rīcību piemērot kriminālatbildību. 2023. gada 24. aprīlī pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/1226 par noziedzīgu nodarījumu un sodu noteikšanu attiecībā uz Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem un ar ko groza Direktīvu

³ Nacionālais NILLTPF risku novērtēšanas ziņojums par 2020.–2022. gadu, pieejams: <https://fid.gov.lv/uploads/files/2023/NACION%C4%80LAIS%20NILLTPF%20RISKU%20NOV%20C4%92RT%C4%92%C5%A0ANAS%20ZI%C5%85OJUMS%20PAR%202020.%E2%80%932022.%20GADU.pdf>

(ES) 2018/1673,⁴ kas stājas spēkā 2024. gada 19. maijā. Šī Direktīva paredz konkrētas darbības attiecībā uz sankciju regulējuma pārkāpšanu, kuras būs atzīstamas par noziedzīgu nodarījumu un par kurām gan fiziskas, gan juridiskas personas būs saucamas pie kriminālatbildības. Tādējādi tiks nodrošināta efektīvāka sankciju izpilde un visā ES stiprināta iespēja saukt personas pie kriminālatbildības.

- 1.9. Saskaņā ar LR Krimināllikuma 84. pantu par starptautisko organizāciju un Latvijas Republikas noteikto sankciju pārkāpšanu paredzēta kriminālatbildība. Kopš 2022. gada maija līdz 2024. gada februārim VID NMPP uzsākti un/vai saņemti izmeklēšanai 310 kriminālprocesi par sankciju pārkāpšanu.⁵ Savukārt VDD 2022. gadā ierosināja 7,⁶ bet 2023. gadā 17 kriminālprocesus par iespējamiem sankciju pārkāpumiem.⁷
- 1.10. Lai nodrošinātu vienotas izpratnes veidošanos par starptautisko un nacionālo sankciju izpildi, regulāri un proaktīvi apspriestu ar sankciju izpildi, pārkāpšanu un apiešanas mēģinājumiem saistītos aktuālos jautājumus, kā arī fiksētu sankciju apiešanas mēģinājumu tipoloģijas un indikatorus, 2022. gada martā FID izveidoja sankciju darba grupu. Sankciju darba grupas darbība tiek organizēta sadarbības koordinācijas grupas (publiskā-privātā partnerība) ietvaros saskaņā ar Novēršanas likuma 55. panta otro daļu. Sankciju darba grupā apvienojas eksperti no FID, Latvijas Republikas prokuratūras, Valsts drošības dienesta, Latvijas Bankas,⁸ VID Muitas pārvaldes un VID Nodokļu muitas policijas pārvaldes, septiņām Latvijas kredītiestādēm – "Swedbank" AS, Luminor Bank AS Latvijas filiāle, AS "SEB banka", AS "Citadele banka", BluOr Bank AS, Rietumu Banka AS, Signet Bank AS.
- 1.11. Veicot FID rīcībā esošo ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem analīzi, kā arī pamatojoties uz Sankciju darba grupas ietvaros pārrunāto un citu Latvijas un starptautisko institūciju veikto izpēti un konstatējumiem, FID ir apkopojis indikatorus, kas var liecināt par sektorālo un mērķēto finanšu sankciju apiešanu vai sankciju apiešanas mēģinājumu.
- 1.12. Šis metodoloģiskais materiāls ir atjaunotā versija 2022. gadā izdotajām vadlīnijām "Pret Krieviju noteikto sankciju apiešanas indikatori". Lai gan kopš 2022. gada 24. februārī uzsāktā Krievijas agresijas kara pret Ukrainu ES ir noteikusi apjomīgas un bezprecedenta sankcijas pret Krieviju uz šī materiāla izdošanas brīdi kopumā pieņemot 14 sankciju kārtas, tomēr personas aizvien meklē jaunus veidus sankciju pārkāpšanai vai apiešanai. Tādējādi šajā papildinātajā materiālā iekļauta informācija par jaunām identificētām sankciju apiešanas tipoloģijām, kā arī informācija par preču plūsmas tendencēm.
- 1.13. Ņemot vērā Krievijas īstenoto bezprecedenta agresiju pret Ukrainu, kā arī Latvijas riska ekspozīciju, apkopotie indikatori fokusējas uz ES sankciju, kas noteiktas pret Krieviju kopš 2022. gada 23. februāra, pārkāpšanas un apiešanas mēģinājumu gadījumu identificēšanu. Tomēr apkopotie indikatori (vērtējot kopsakarā ar citu informāciju, faktiem un apstākļiem) ir izmantojami jebkura sankciju režīma, kas nosaka sektorālās vai mērķētas finanšu sankcijas, pārkāpšanas vai apiešanas mēģinājumu identificēšanai, tai skaitā, bet ne tikai, tādu sankciju, kas noteiktas

⁴ EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA (ES) 2024/1226 (2024. gada 24. aprīlis) par noziedzīgu nodarījumu un sodu noteikšanu attiecībā uz Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem un ar ko groza Direktīvu (ES) 2018/1673. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1226/oj>

⁵ Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta informāciju.

⁶ Publiskais pārskats par valsts drošības dienesta darbību 2022. gadā. Pieejams: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/32/lv/vdd-2022-gada-parskats.pdf>

⁷ Publiskais pārskats par valsts drošības dienesta darbību 2023. gadā. Pieejams: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/34/lv/vdd-publiskaisparskats-2023-web.pdf>

⁸ Sākot ar 2023. gada 1. janvāri Finanšu un kapitāla tirgus komisija (FKTK) ir integrēta Latvijas Bankā un saskaņā ar Latvijas Bankas likuma pārejas noteikumu 4. punktu Latvijas Banka ir FKTK mantas, finanšu līdzekļu, tiesību un saistību pārņēmēja.

saistībā ar cīņu pret TF un PF, sankciju režīmu, kas paredz divējāda lietojuma preču un tehnoloģiju pārdošanas, nodošanas, piegādes vai eksporta aizliegumu⁹, pret Baltkrieviju noteikto sankciju un citu sankciju pārkāpšanas vai apiešanas identificēšanai.

- 1.14. Jāievēro, ka apkopotajiem indikatoriem ir informatīva nozīme un katrā individuālā gadījumā tie var atšķirties vai tikt identificēta tikai daļa no tiem. Indikatoru uzskaitījumu šajā materiālā nevar uzskatīt par visaptverošu vai izsmejošu.
- 1.15. Sankciju regulējums ir komplicēts, sankciju izpildes un risku pārvaldības mehānisms ir dinamisks (tai skaitā, ietver dažādus izņēmumus un citus specifiskus aspektus, kas jāvērtē individuāli atkarībā no gadījuma), tāpēc atsevišķa indikatora identificēšana ne vienmēr norāda uz noziedzīgu vai aizdomīgu darījumu vai darbību. ES sankciju tiesiskajā regulējumā ir paredzēti izņēmumi,¹⁰ pamatojoties uz tiem nacionālajām kompetentajām institūcijām ir tiesības izdot atļauju konkrētu darījumu vai darbību veikšanai. Ņemot vērā minēto, ja veiktā darbība atbilst kādam no sankciju pārkāpšanas vai apiešanas mēģinājuma indikatoriem, tas var nenozīmēt, ka konkrētais darījums vai darbība ir aizliegta. Būtiska loma darījuma vai darbības izvērtēšanā ir klienta un darījumu izpētes procesā iegūtajai informācijai, tai skaitā, bet ne tikai, darījumu vai darbību pamatojošiem dokumentiem.
- 1.16. Saskaņā ar ES tiesību aktiem¹¹ ES noteiktās sankcijas ir piemērojamas un jāizpilda: (a) ES teritorijā, tostarp tās gaisa telpā; visos gaisa kuģos vai kuģos, kas atrodas kādas dalībvalsts jurisdikcijā; (b) visām personām ES teritorijā vai ārpus tās, kurām ir kādas dalībvalsts valstspiederība; (c) visām juridiskām personām, vienībām vai struktūrām, kas reģistrētas vai izveidotas saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesību aktiem; (d) visām juridiskām personām, vienībām vai struktūrām saistībā ar jebkādiem darījumiem, ko tās pilnīgi vai daļēji veic Savienībā.
- 1.17. ES reģistrētu JP meitas sabiedrības, kas reģistrētas ārpus ES, tostarp, Krievijā, darbojas saskaņā ar attiecīgās trešās valsts tiesību aktiem, un tādējādi ES noteiktās sankcijas tādām JP, kas reģistrētas ārpus ES, nav saistošas. Tomēr uzsverams, ka ES reģistrētām JP ir aizliegts izmantot Krievijā esošās saistītās JP, lai apietu tām saistošās sankcijas. Tiek vērsta uzmanība, ka ES reģistrēta JP var būt atbildīga par ES sankciju pārkāpumu, kas veikts ar citās valstīs (Krievijā vai citā jurisdikcijā, kas nenoteic sankcijas pret Krieviju) esošu saistītu JP starpniecību.¹² Ar ES 14. sankciju kārtu noteikts jauns pienākums fiziskām un juridiskām personām, vienībām un struktūrām darīt visu iespējamo, lai nodrošinātu, ka jebkura juridiska persona, vienība vai struktūra, kas tām pieder vai ko tās kontrolē, nepiedalās darbībās, ar ko pārkāpj pret

⁹ Papildu informāciju par sankciju apiešanu darījumos ar divējāda lietojuma precēm skatīt arī Nīderlandes un Kanādas kopīgi izstrādātajā materiālā "Joint financial intelligence advisory: illegal procurement of dual-use goods by Russian end-users". Pieejams: <https://fintrac-canafe.canada.ca/notices-avis/avs/2024-02-20-eng>

¹⁰ Izņēmumi no ES sankcijām parasti izpaužas atkāpjū vai atbrīvojumu veidā. Atkāpes nozīmē, ka ierobežotu (aizliegtu) darbību var veikt tikai pēc tam, kad kompetentā institūcija ir piešķirusi atļauju. Atbrīvojumi nozīmē, ka ierobežojumu nepiemēro, ja darbības mērķis sakrīt ar atbrīvojuma tvērumu, tādējādi personas, uz kurām attiecas atbrīvojums, var nekavējoties veikt attiecīgo darbību. Skatīt Eiropas Savienības Padomes vadlīnijas "ES paraugprakse attiecībā uz ierobežojošo pasākumu efektīvu īstenošanu". Pieejamas: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11623-2024-INIT/en/pdf>

¹¹ Padomes Regula (ES) Nr. 269/2014 17. pants, Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014 13. pants, Padomes Regula (EK) Nr. 765/2006 10. pants, pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0833-20240625>

¹² "Consolidated FAQs on the implementation of Council Regulation No 833/2014 and Council Regulation No 269/2014." Izdoti 22.06.2022., pēdējais atjauninājums veikts 02.04.2024., pieejams: https://finance.ec.europa.eu/document/download/66e8fd7d-8057-4b9b-96c2-5e54bf573cd1_en?filename=faqs-sanctions-russia-consolidated_en.pdf

Krieviju noteiktās sankcijas.¹³ Jānorāda, ka lai gan filiāles un pārstāvniecības ir organizatoriski patstāvīgas uzņēmuma daļas, kuras teritoriāli vai citādi nošķirtas no galvenā uzņēmuma, tās nav atsevišķas juridiskas personas un uz tām attieksies tādi paši nosacījumi kā uz mātes sabiedrību.

- 1.18. Lai arī apkopotie indikatori vērs uz uzmanību uz personām un darījumiem, kas saistīti ar Krieviju, Krievijas kaimiņvalstīm vai jurisdikcijām, kas nenoteic sankcijas pret Krieviju, tomēr jāņem vērā, ka sankciju apiešanas mēģinājumos var būt iesaistītas arī personas (kā arī konti) no ES valstīm.
- 1.19. Ņemot vērā to, ka saistībā ar TF un PF noteikto sankciju juridiskā forma ir līdzvērtīga pret Krieviju noteiktajām ES sankcijām, tad pazīmes, kas identificētas saistībā ar Krievijas sankciju pārkāpšanu un/vai apiešanu, var tikt izmantotas arī TF un PF sankciju pārkāpšanas un/vai apiešanas identificēšanai. Papildus informāciju par TF un PF novēršanu aicinām skatīt atjaunotajās TF un PF novēršanas vadlīnijās.¹⁴
- 1.20. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas¹⁵ un sankciju apiešanas tipoloģijas ietver kopīgus aspektus, tāpēc uzsverams, ka noziedzīgi iegūtu līdzekļu tipoloģijas arī var tikt izmantotas sankciju apiešanas identificēšanai.

2. Importa un eksporta datu un FID saņemto ziņojumu analīze

- 2.1. Saskaņā ar Latvijas Bankas veikto analīzi preču un pakalpojumu eksports uz Krieviju no Latvijas pēdējo divu gadu laikā nav būtiski samazinājies (piemēram, 2021. gadā tas sastādīja 5.8% no kopējā Latvijas eksporta, bet 2022. un 2023. gadā: 4.8%), savukārt preču un pakalpojumu imports no Krievijas ir samazinājies no 8.9% no Latvijas kopējā importa 2021. gadā līdz 2.9% 2023. gadā. Būtiskais importa apmēra samazinājums galvenokārt ir skaidrojams ar to, ka no Krievijas Latvijā tika importēti enerģētikas produkti, no kuriem atsevišķi produkti ir pakļauti importa aizliegumam.
- 2.2. Tomēr jāuzsver, ka saskaņā ar VID Muitas pārvaldes secinājumiem eksporta un tranzīta darījumos ar Krieviju nedominē Latvijā uzsāktas eksporta un tranzīta muitas deklarācijas, bet gan citās ES dalībvalstīs uzsāktās, pārvietojot ES un citur ražotas preces caur Latvijas teritoriju un izvedot no ES teritorijas.
- 2.3. Lielākās preču grupas, kas nav pakļautas eksporta aizliegumam un kuras joprojām eksportē uz Krieviju no Latvijas ir dzērieni, tekstils un ķīmija. Tomēr lielāko daļu preču eksporta uz Krieviju veido luksusa preces (skatīt 2. attēlu). Sankciju regulējums aizliedz eksportēt uz Krieviju luksusa preces pie nosacījuma, ja tās pārsniedz noteiktu cenu par vienu vienību.¹⁶ Apjomīgais luksusa preču eksporta apmērs uz Krieviju liecina par risku, ka luksusa preču vienības cena tiek mākslīgi samazināta, lai nodrošinātu iespēju tās eksportēt uz Krieviju. Tādejādi dati liecina, ka sankcijas attiecībā uz luksusa

¹³ Saskaņā ar Padomes Regulu (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs), par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā 8.a pants. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0833-20240625>

¹⁴ FID, VDD, Terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas vadlīnijas (2024). Pieejamas šeit: https://fid.gov.lv/uploads/files/2024/Terorisma%20un%20prolifer%C4%81cijas%20finans%C4%93%C5%A1anas%20nov%C4%93r%C5%A1anas%20vadl%C4%ABnijas_2024_FID_VDD.pdf

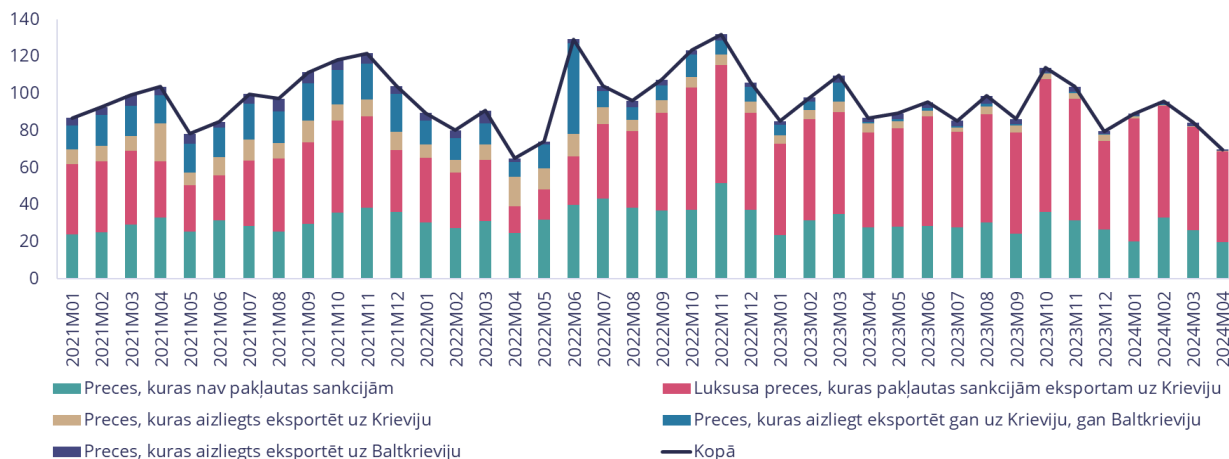
¹⁵ FID izstrādātais metodoloģiskais materiāls "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas un pazīmes", pieejams: https://fid.gov.lv/uploads/files/2021/FID_Tipoloģiju%20materials_II_red.pdf

¹⁶ Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs), par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā 3.h. pants. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0833-20240625>

preču eksportu ir viegli apejamas un grūti kontrolējamas, tādējādi tās nesasniedz izvirzīto mērķi.

2. attēls

Preču eksports no Latvijas uz Krieviju (milj. eiro)

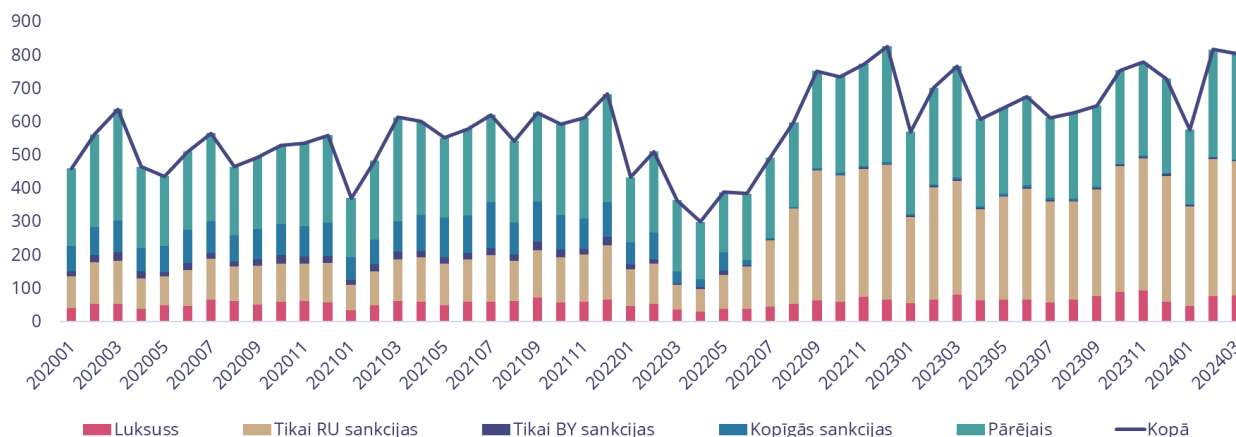
Avots: Centrālā statistikas pārvalde, autors: Latvijas Banka

- 2.4. Latvijas preču eksports uz Baltkrieviju, līdzīgi kā uz Krieviju, pēdējo divu gadu laikā nav būtiski samazinājies.
- 2.5. Analizējot ES kopējo eksporta apjomu uz Baltkrieviju, vērojams būtisks tādu preču eksporta pieaugums uz Baltkrieviju, ko saskaņā ar Padomes Regulu (ES) Nr. 833/2014 aizliegts eksportēt uz Krieviju. Ņemot vērā, ka Krievijai un Baltkrievijai nav piemēroti vienādi sankciju režīmi, tas būtiski mazina sankciju efektivitāti, ko atspoguļo arī Latvijas Bankas apkopotie dati (skatīt 3. attēlu). Kopš 2022. gada lielāko daļu no kopējā ES eksportētā preču apjoma sastāda preces, kuru eksports uz Krieviju ir aizliegts (galvenokārt tiek eksportēti transportlīdzekļi).
- 2.6. Ņemot vērā Baltkrievijas iesaistīšanos neprovocētajā un nepamatotajā Krievijas karā pret Ukrainu, Eiropas Savienības Padome 2024. gada 29. jūnijā pieņēma papildu sankcijas, kas vērstas pret Baltkrievijas ekonomiku. Šo ierobežojošo pasākumu mērķis ir noteikt sankcijas, kas jau ir ieviestas pret Krieviju, tādējādi ierobežojot pret Krieviju noteikto sankciju apiešanu, kas izriet no Krievijas un Baltkrievijas tautsaimniecību augstās integrācijas pakāpes.

3. attēls

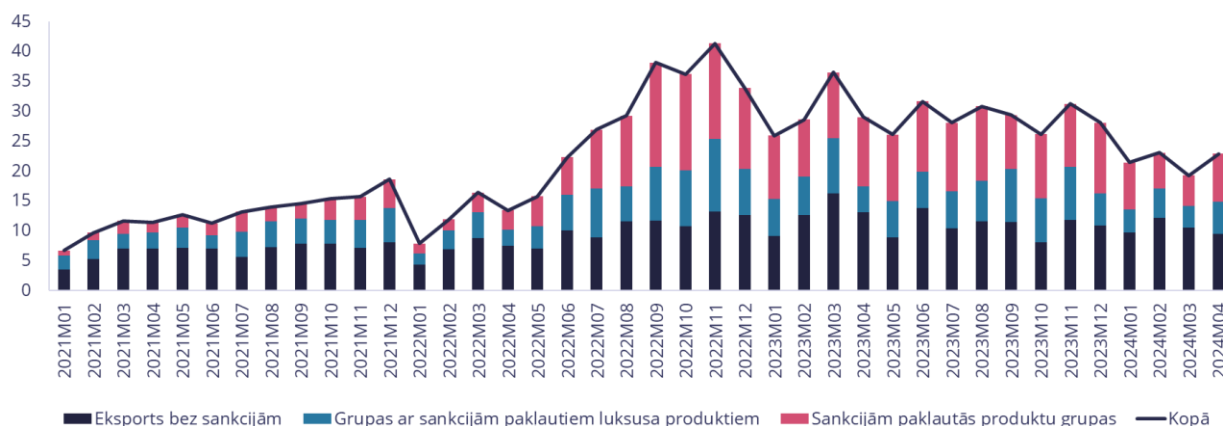
Kopējais preču eksports no ES uz Baltkrieviju (milj. eiro)

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, autors: Latvija Banka

2.7. Eksporta, importa uz / no trešajām valstīm datu analīze norāda, ka Latvijā 2022. un 2023. gadā ievērojami pieauga dažādu preču eksports un imports uz / no Kazahstānas, Armēnijas, Azerbaidžānas, Uzbekistānas, Kirgizstānas, Gruzijas. Lai gan uz minētajām pēc 2022. gada mēreni pieaudzis arī sankcijām nepakļautu preču grupu eksports, tomēr eksports pieaudzis lielākoties tieši tādās preču grupās, kuru eksports uz Krieviju ir aizliegts (skatīt 4. attēlu).

4. attēls

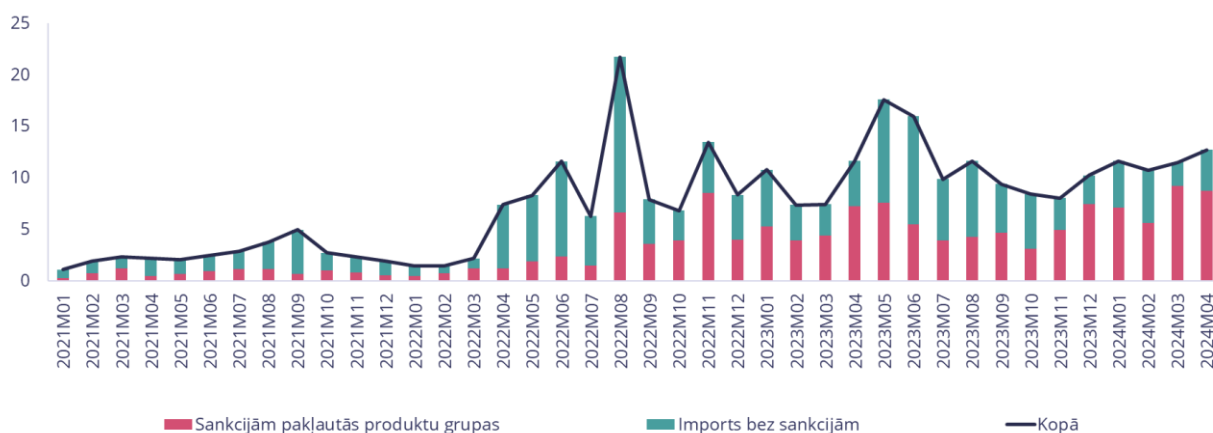
Preču eksports no Latvijas uz atsevišķām valstīm, kas nenoteic sankcijas pret Krieviju¹⁷ (milj. eiro)

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, autors: Latvijas Banka

2.8. Kopš 2022. gada aprīļa ievērojami ir pieaudzis preču imports no valstīm, kas nenosaka sankcijas pret Krieviju – Kazahstānas, Armēnijas, Azerbaidžānas, Gruzijas, Uzbekistānas un Kirgizstānas -, tai skaitā pēdējos mēnešos izteikti dominē tādās preču grupas, kuras ir aizliegts importēt no Krievijas (skatīt 5. attēlu).

¹⁷ Atsevišķās valstis, kas nenosaka sankcijas pret Krieviju - Kazahstāna, Armēnija, Azerbaidžāna, Uzbekistāna, Kirgizstāna, Gruzija

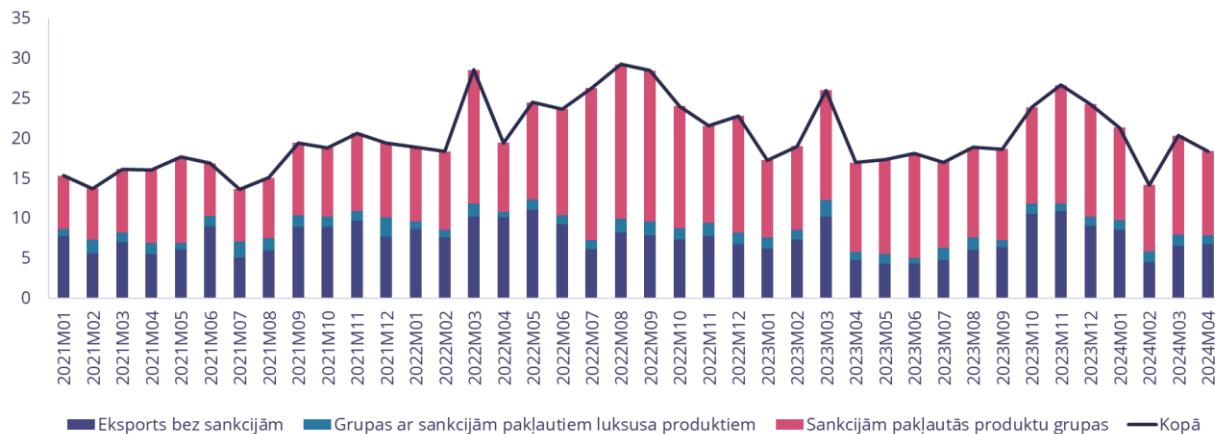
5. attēls
Preču imports Latvijā no atsevišķām valstīm, kas nenoteic sankcijas pret Krieviju¹⁸
(milj. eiro)

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, autors: Latvijas Banka

2.9. Vienlaikus novērota pieaugoša tendence, ka kopš 2022. gada lielākā daļa preču, ko eksportē no Latvijas uz Ķīnu un Honkongu ir tādas preces, kuras saskaņā ar ES sankcijām, aizliegts eksportēt uz Krieviju (skatīt 6. attēlu). Eiropas Komisija norādījusi, ka Ķīna turpina piegādāt augstas prioritātes preces¹⁹ un divējāda lietojuma preces Krievijai, kas Krievijai nepieciešamas, lai turpinātu tās uzsākto agresijas karu pret Ukrainu.²⁰

6. attēls
Preču eksports no Latvijas uz Ķīnu un Honkongu (milj. eiro)

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, autors: Latvijas Banka

¹⁸ Atsevišķās valstis, kas nenosaka sankcijas pret Krieviju - Kazahstāna, Armēnija, Azerbaidžāna, Uzbekistāna, Kirgizstāna, Gruzija.

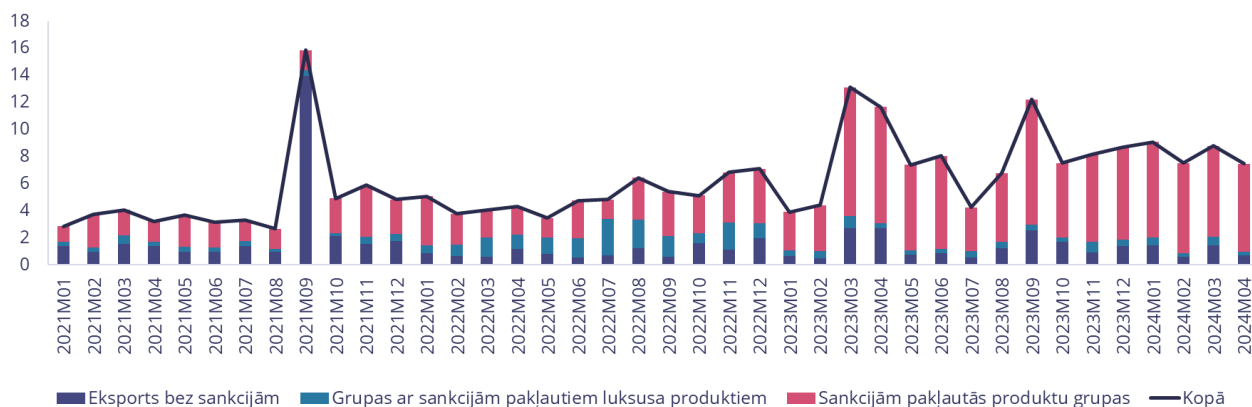
¹⁹ Eiropas Komisijas dienesti ir identificējuši vairākas aizliegtas divējāda lietojuma preces un progresīvas tehnoloģijas preces, ko izmanto Krievijas militārajās sistēmās, kas atrastas kaujas laukā Ukrainā vai ir būtiskas to izstrādei, ražošanai vai izmantošanai. Augstas prioritātes preces ietver elektroniskus komponentus, piemēram, integrālās shēmas un radiofrekvenču raidzvēvēju moduļus, kā arī preces, kas ir būtiskas iespiedshēmu plates elektronisko komponentu ražošanai un testēšanai, kā arī augstas precizitātes sarežģītu metāla komponentu ražošanai, kas iegūti no kaujas lauka. Augstas prioritātes preču saraksts pieejams: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-09/list-common-high-priority-items_en.pdf

²⁰ Reuters, EU sees signs China supplying dual-use components to Russia, Dombrovskis says, pieejams šeit: <https://www.reuters.com/world/eu-sees-signs-china-supplying-dual-use-components-russia-dombrovskis-says-2024-04-18/>

2.10. Līdzīga tendence ir novērojama arī preču eksportam no Latvijas uz Apvienotajiem Arābu Emirātiem. Kopš 2022. gada sankcijām pakļauto preču eksports uz Apvienotajiem Arābu Emirātiem turpina augt (skatīt 7. attēlu).

7. attēls

Preču eksports no Latvijas uz Apvienotajiem Arābu Emirātiem (milj. eiro)

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, autors: Latvijas Banka

2.11. Lai gan eksporta un importa pieaugums uz trešajām valstīm var tikt daļēji skaidrots ar tirgus pārorientāciju, tomēr minētie eksporta un importa dati, FID saņemtie ziņojumi, VID Muitas veiktās preču eksporta pēcpārbaudes, citu valstu kompetento iestāžu (tostarp ASV, Kanādas, Nīderlandes, Igaunijas un Lietuvas) secinājumi apstiprina ES Krievijai noteikto sankciju apiešanu, izmantojot trešās valstis, kas nenoteic sankcijas pret Krieviju. Tādējādi ievērojama daļa preču, kas tiek eksportētas (tostarp, tranzītā caur Krieviju) uz trešajām valstīm, tai skaitā, Baltkrieviju, nonāk Krievijā, kā arī daļa no trešajām valstīm importēto preču izcelsmes valsts faktiski ir Krievija.

2.12. Ņemot vērā minēto, personām, kuras iesaistītas darījumos (kā ražotājs, izplatītājs, pārvaldītājs, eksportētājs, importētājs, finansētājs u.tml.) ar sankcijām pakļautām precēm un sadarbojas ar Krieviju, Baltkrieviju un citām Krievijas kaimiņvalstīm, kā arī citām valstīm, par kurām ir informācija, ka tās tiek izmantotas pret Krieviju noteikto sankciju apiešanā, piemēram, Centrālāzijas valstīm, Apvienotajiem Arābu Emirātiem, Ķīnu un Honkongu, ir paaugstināts risks tikt iesaistītām sankciju pārkāpšanā vai apiešanā. Lai šos riskus pārvaldītu, katrai darījumā iesaistītajai pusei ir nepieciešams veikt atbilstošus kontroles pasākumus, tostarp, bet ne tikai, pārbaudīt sadarbības partnerus, pārliecināties par preču gala saņēmēju un pārliecināties par preces izcelsmi, to importējot.

2.13. Lai novērstu sankciju apiešanu, sankciju regulējumā tiek noteiktas aizvien jaunas prasības, kas ir obligāti saistošas ES personām, piemēram:

- 2.13.1. noteiktu preču tranzīta aizliegums caur Krievijas un Baltkrievijas teritoriju;
- 2.13.2. preču reeksporta aizliegums uz Krieviju un Baltkrieviju (pienākums ietvert līgumisku aizliegumu saņēmējam/importētājam no trešās valsts tālāk reeksportēt jeb nodot preces uz Krieviju un Baltkrieviju vai izmantošanai Krievijā un Baltkrievijā);
- 2.13.3. noteiktu juridisko personu un finanšu iestāžu pienākums informēt kompetentās iestādes par maksājumiem ārpus ES, kas pārsniedz 100 000 EUR;²¹
- 2.13.4. prasības ES fiziskām un juridiskām personām ar līgumu aizliegt saviem darījuma partneriem trešās valstīs izmantot vai atļaut izmantot informāciju, kas aizsargāta ar intelektuālā īpašuma tiesībām vai kā komercnoslēpums un tiem

²¹ Vairāk informācijas skatīt <https://sankcijas.fid.gov.lv/iesniedzama-informacija>

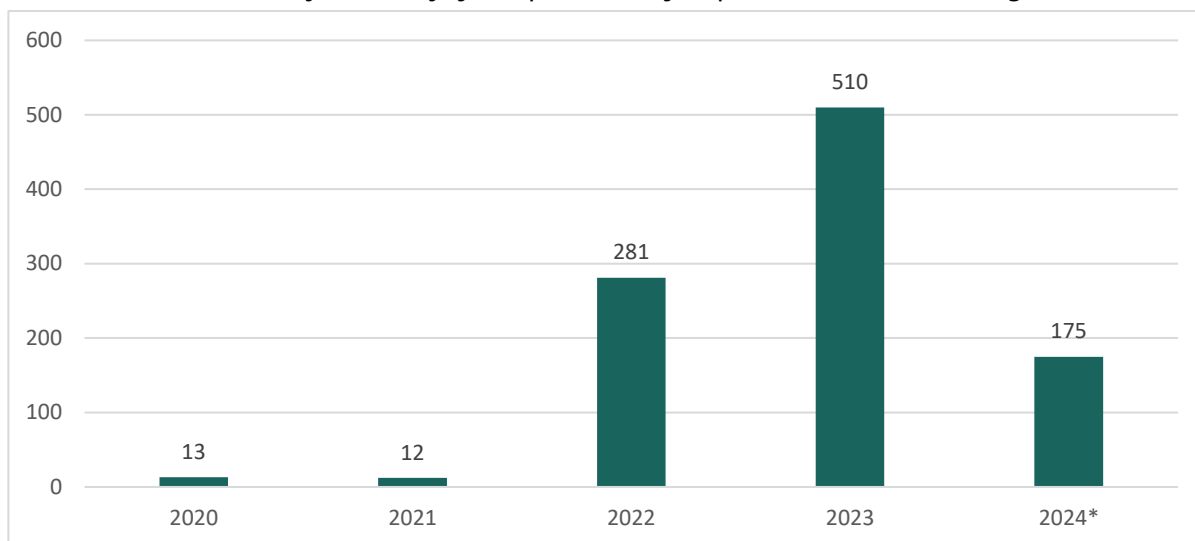
- nodota saistībā ar kopīgām augstas prioritātes precēm, ko paredzēts pārdot, piegādāt vai eksportēt uz Krieviju vai izmantošanai Krievijā;
- 2.13.5. pienākums fiziskām un juridiskām personām, vienībām un struktūrām darīt visu iespējamo, lai nodrošinātu, ka jebkura juridiska persona, vienība vai struktūra, kas tām pieder vai ko tās kontrolē, un ir reģistrēta ārpus ES nepiedalās darbībās, ar ko pārkāpj pret Krieviju noteiktās sankcijas;
- 2.13.6. ES fiziskām un juridiskām personām, kas pārdod paaugstināta riska preces un tehnoloģijas, kā uzskaitīts Regulā (ES) Nr. 833/2014,²² trešām valstīm, ir jāievieš riska līmenim atbilstoši pārbaudes mehānismi, kas spēj identificēt un mazināt iespējamo preču reeksportu uz Krieviju,²³ u.c. prasības.
- 2.14. Saskaņā ar Latvijas Bankas monitoringa datiem par maksājumu plūsmām uz / no trešajām valstīm²⁴ secināms, ka lai gan preču eksporta apmērs uz Krieviju un Baltkrieviju no Latvijas nav būtiski mainījies, ienākošo un izejošo pārrobežu maksājumu plūsma no / uz Krieviju un Baltkrieviju, salīdzinot ar 2021. gadu, 2022. un 2023. gadā, ir ievērojami samazinājusies. Minētais liecina, ka, lai gan preču plūsma notiek caur Latvijas teritoriju, lielā daļā gadījumu norēķini par attiecīgajiem darījumiem tiek veikti, neizmantojot Latvijas finanšu iestādes. Vienlaikus saskaņā ar Latvijas Bankas datiem 2022. un 2023. gadā ir mēreni palielinājusies ienākošo maksājumu plūsma no Turcijas, Apvienotajiem Arābu Emirātiem, Kazahstānas, kā arī mēreni palielinājusies izejošo maksājumu plūsma uz Kazahstānu, Armēniju, Azerbaidžānu, Turciju, Apvienotajiem Arābu Emirātiem. Taču jānorāda, ka maksājumu plūsmu pieaugums no / uz minētajām trešajām valstīm nekompensē to maksājumu plūsmas samazinājumu, kas ir no / uz Krieviju un Baltkrieviju.
- 2.15. Par sankciju apiešanu FID saņemto ziņojumu skaits liecina, ka salīdzinājumā ar 2021. gadu ziņojumu skaits ir būtiski pieaudzis (skat. 8. attēls). 2022. un 2023. gadā FID saņemto ziņojumu analīze norāda, ka ienākošie pārrobežu maksājumi, kas saistīti ar aizdomām par sankciju apiešanu, lielākoties veikti no Lietuvas, Turcijas un Čehijas. Savukārt no Latvijas izejošie pārrobežu maksājumi veikti uz Lietuvu, Baltkrieviju un Vāciju. 2024. gada pirmajos piecos mēnešos ar sankciju apiešanu saistītie pārrobežu maksājumi lielākoties veikti no Polijas, Lietuvas, Armēnijas, Turcijas un Kazahstānas, bet no Latvijas izejošie maksājumi visbiežāk veikti uz Igauniju, Vāciju un Turciju. Minētais liecina, ka, preču plūsmā un maksājumu plūsmā iesaistītās valstis bieži vien ir atšķirīgas.

²² Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs), par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0833-20240625>

²³ Vairāk informācijas pieejams: <https://sankcijas.fid.gov.lv/aktualitates/pienemta-14-sankciju-pakotne>

²⁴ Saskaņā ar Latvijas Bankas informāciju.

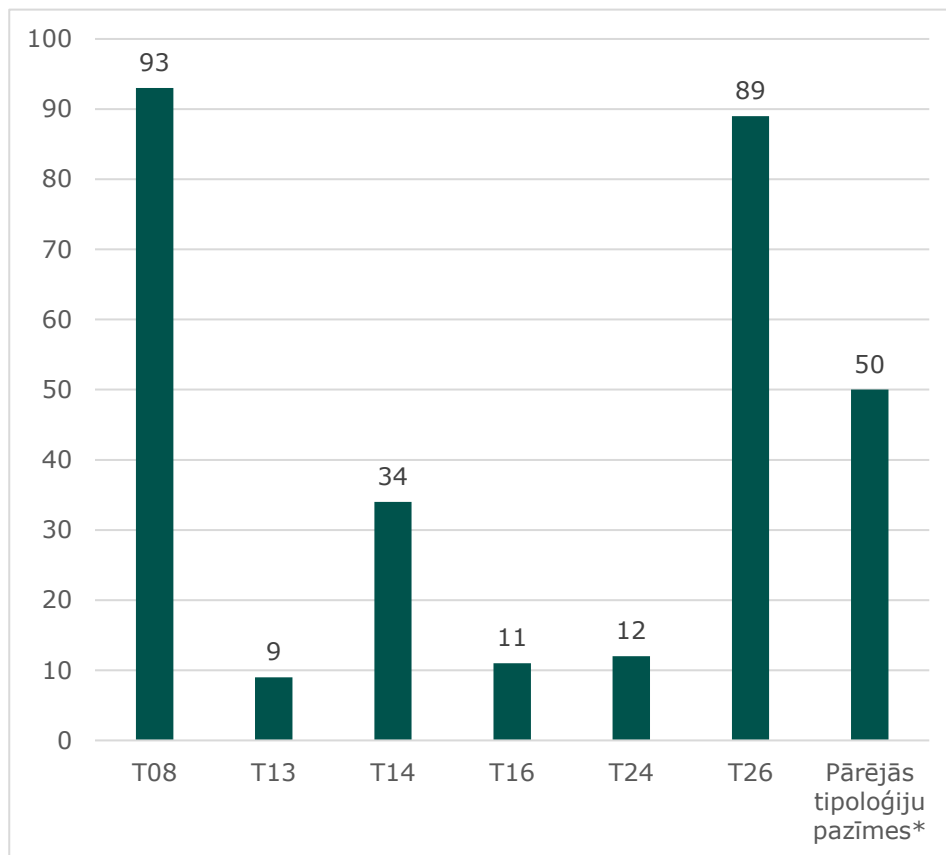
FID saņemtie ziņojumi par sankciju apiešanu 2020.-2024. gadā

*FID saņemto ziņojumu skaits līdz 2024. gada 31. maijam.

- 2.16. Maksājumu apmērs FID saņemtajos ziņojumos par sankciju apiešanu ir dažāds – tas svārstās no pāris simtiem līdz pat vairākiem miljoniem EUR. Maksājumu pamatojumi ir dažādi, un tie nav konsekventi, piemēram, tie pamatoti kā aizdevumi, to atmaksa, rēķinu atmaksa, algu izmaksa, pārskaitījumi personīgiem tēriņiem u.tml. Līdz ar to, svarīgi ir konstatēt darījuma patieso būtību un mērķi, nosacījumus, iegūt detalizētu informāciju par darījumā iesaistītajām pusēm (tai skaitā preču vai pakalpojumu gala saņēmēju).
- 2.17. Lielākais vairums (aptuveni 70%) FID saņemto aizdomīgu darījumu ziņojumu par starptautisko sankciju apiešanu vai apiešanas mēģinājumu pamatots ar aizdomām par sektorālo sankciju pārkāpšanu vai apiešanu. Minētais skaidrojams ar Latvijas ģeogrāfisko novietojumu (Latvija robežojas gan ar Krieviju, gan Baltkrieviju), līdz ar to Latviju kā tranzītvalsti tirdzniecībai ar Krieviju un Baltkrieviju, kā arī Centrālāzijas valstīm, izmanto dažādu valstu komersanti.
- 2.18. Papildus jānorāda, ka 2023. gadā saņemtajos ziņojumos, kuru galvenā grupas pazīme ir sankciju apiešana/pārkāpšana, konstatēts, ka visizplatītākā tipoloģija 2023. gadā bija pazīme, ka preces piegādes maršruts un/vai darījumu plūsma ir sarežģīti, netipiski, vai ir tuvu sankciju režīmiem pakļautām teritorijām. Izplatīta bija arī pazīme - nav skaidra līdzekļu izcelsme un vai/ darījumu ekonomiskais pamatojums, jo klients nesniedz skaidrojumu, sniedz grūti pārbaudāmu skaidrojumu, kā arī tipoloģiju pazīme – klients veic darījumus ar čaulas veidojumiem. Bieži ziņojumos tiek atzīmēta tipoloģiju pazīme "cita tipoloģija", kas tiek atzīmēta tad, ja ir aizdomas par sankciju apiešanu, bet aizdomīgais darījums neatbilst nevienai definētai tipoloģiju pazīmei.
- 2.19. Savukārt 2024. gada I pusgadā saņemtajos ziņojumos par sankciju iespējamu apiešanu konstatēts, ka visizplatītākā tipoloģija ir preces piegādes maršruts un/vai darījumu plūsma ir sarežģīta, netipiska, vai ir tuvu sankciju režīmiem pakļautām teritorijām (T8). Izplatīta ir arī pazīme - nav skaidra līdzekļu izcelsme un/vai darījumu ekonomiskais pamatojums, jo klients nesniedz skaidrojumu, sniedz grūti pārbaudāmu skaidrojumu (T14). Līdzīgi kā 2023. gadā, arī 2024. gada I pusgadā bieži ziņojumos tiek atzīmēta tipoloģiju pazīme "cita tipoloģija" (T26) (skatīt 9. attēlu).

Saņemto ziņojumu skaits, izdalot tipoloģijas pazīmēs
(periods 01.01.2024. – 30.06.2024.)

T08 – Preces piegādes maršruts un/vai darījumu plūsma ir sarežģīta, netipiska, vai ir tuvu sankciju režīmiem pakļautām teritorijām

T13 – Klienta iesniegtajos dokumentos ir viltojumu/pašrocīgu labojumu pazīmes

T14 – Nav skaidra līdzekļu izcelsme un/vai darījumu ekonomiskais pamatojums, jo klients nesniedz skaidrojumu, sniedz grūti pārbaudāmu skaidrojumu

T16 – Klients veic darījumus ar čaulas veidojumiem

T24 – Par klientu, tā darījumu partneri vai pilnvaroto personu publiski pieejama negatīva rakstura informācija, kas kontekstā ar veiktajiem darījumiem rada aizdomas par NILL

T26 – Cita tipoloģija

3. Indikatori

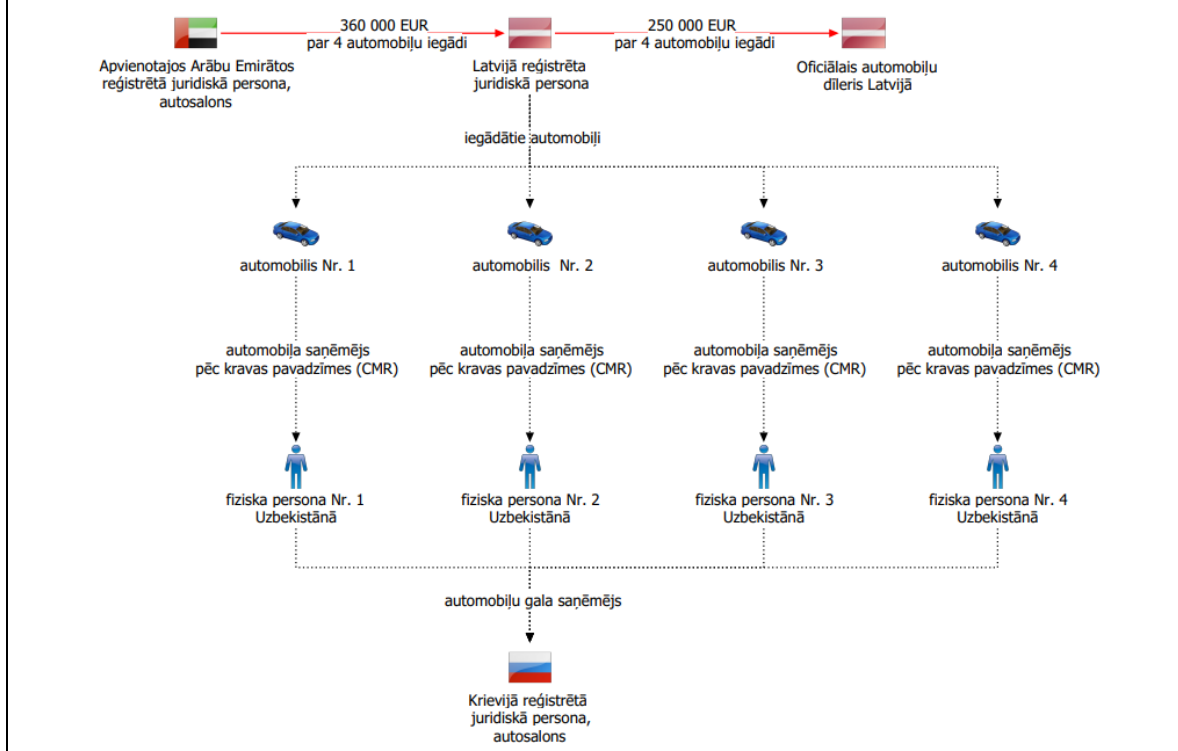
Ar uzņēmuma darbību un nozari saistīti risku indikatori

- 3.1. Darījumā iesaistīta JP, kas ilgstoši nav veikusi saimniecisko darbību, bet pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā uzsāk aktīvu darbību (veic un saņem maksājumus no personām, kā rezidences vai reģistrācijas valsts ir Krievija, Krievijas kaimiņvalsts vai jurisdikcija, kas nenoteic sankcijas pret Krieviju, vai ar tām tieši vai netieši saistītām personām). Turklāt darījumiem piemīt tranzīta darījumu raksturs.
- 3.2. Kā preču, kuru eksports uz Krieviju ir aizliegts, gala saņēmējs norādīta JP, kas sniedz transporta vai noliktavu pakalpojumus un reģistrēta trešajā valstī, kas robežojas ar Krieviju.
- 3.3. JP iesaistās darījumos ar Krievijas kaimiņvalstīm, veicot sankcijām pakļauto preču piegādi, neskatoties uz to, ka JP saimnieciskā darbība ir deklarēta citā nozarē.

Gadījuma analīze

Latvijā reģistrēta juridiskā persona A, kuras darbības joma saistīta ar jaukto lauksaimniecību un dzīvnieku audzēšanu, iesaistījās luksusa transportlīdzekļu pārdošanā. Juridiskā persona A transportlīdzekļus iegādājās no Latvijā reģistrēta dīlera (auto salona). Tālāk transportlīdzekļi tika pārdoti Apvienotajos Arābu Emirātos reģistrētam auto salonam. Saskaņā ar transporta dokumentiem transportlīdzekļi tika

piegādāti dažādām fiziskām personām Uzbekistānā, bet faktiski visi transportlīdzekļi atradās autosalonā Krievijā.

- 3.4. Trešo valstu FP iegādājas Latvijā preces, kuru eksports uz Krieviju ir aizliegts, un izved tās no Latvijas tranzītā caur Krieviju, kur atrodas gala saņēmējs.
- 3.5. JP un FP iepērk Latvijā preces, piemēram, transportlīdzekļus, kuru eksports uz Krieviju ir aizliegts, un izved tos uz Baltkrieviju. Īsā laika periodā transportlīdzekļi pēc tam tiek reģistrēti Krievijā.
- 3.6. Dažādās jurisdikcijās, t. sk. Krievijas kaimiņvalstīs vai jurisdikcijās, kas nenoieic sankcijas pret Krieviju, pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā, vērojams jaundibinātu JP skaita pieaugums nozarēs, kuras skar noteiktās sankcijas. Turklāt jaundibinātām JP vērojams straujš apgrozījuma pieaugums. Jaundibināto JP sadarbības partneri atrodas galvenokārt Krievijas kaimiņvalstīs vai jurisdikcijās, kas nenoieic sankcijas pret Krieviju.
- 3.7. Personas, pret kurām nav noteiktas sankcijas bez skaidra juridiska un ekonomiska pamatojuma kā starpnieki iesaistās sankciju subjektu darījumu veikšanā vai tādu personu darījumu veikšanā, kuri darbojas nozarēs, kuras skar noteiktās sankcijas. Nav skaidra iesaistīto darījuma partneru loma darījumu ķēdē.

Gadījuma analīze

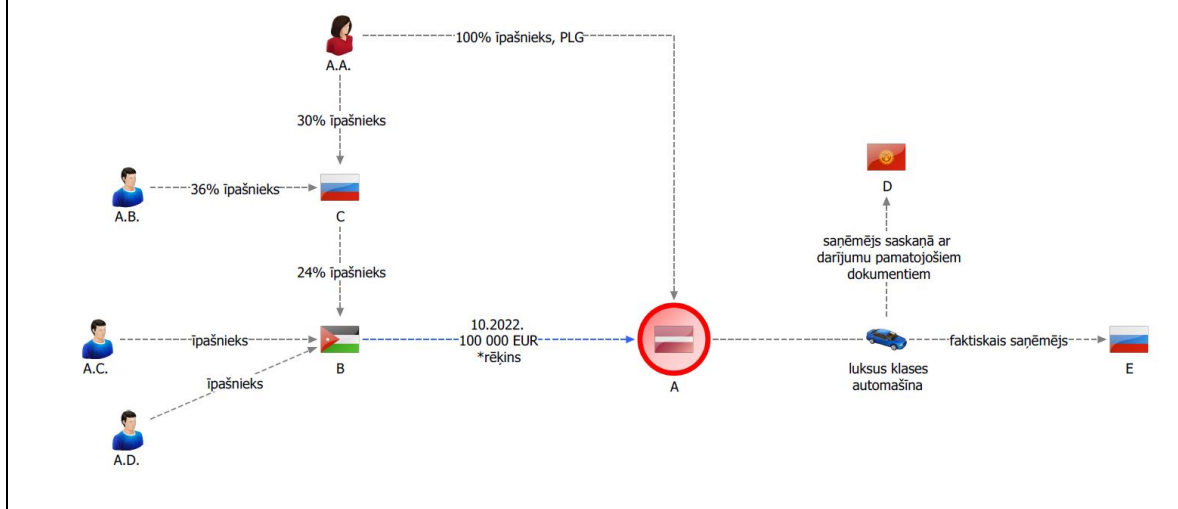
Latvijā reģistrēta juridiska persona A saņēma maksājumu no Jordānijā reģistrētas juridiskas personas B par luksusa klases automašīnas iegādi. Luksusa klases automašīnas saņēmējs ir Kirgizstānā reģistrēta persona D.

Automašīna neilgi pēc izvešanas no Latvijas tika reģistrēta Krievijā.

Viena no Jordānijā reģistrētās juridiskās personas B īpašniecēm (persona A.A.) ir 100% īpašnice, PLG juridiskajai personai A, tādējādi, saistīta gan ar luksusa klases automašīnas pārdevēju (A), gan pircēju (B).

Šajā gadījumā tika pārkāpts Padomes Regulā (ES) Nr. 833/2014 minētais luksuspriekš (automašīnas) piegādes uz Krieviju aizliegums.

Krimināllietā ir stājies spēkā notiesājotais spriedums. Personai A.A. piespriests naudas sods simts Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu jeb 62 000 EUR apmērā, savukārt personai A naudas piedziņa viens simts astoņdesmit Latvijas Republikas noteikto minimālo mēnešalgu jeb 111 600 EUR apmērā.

- 3.8. Latvijas personas pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā atver kontus (vai izrāda aktīvu interesi atvērt kontus) finanšu iestādēs vienā vai vairākās jurisdikcijās, kas nenoteic sankcijas pret Krieviju.
- 3.9. Personas, kuras darbojas nozarēs, kuras skar noteiktās sektorālās sankcijas, neilgi pēc attiecīgo sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā uzsāk tirdzniecību ar līdzīga rakstura precēm, bet ar tādiem preču kodiem attiecībā uz kuriem sankcijas nav noteiktas (vai izmantojot preču kodus, kas ir līdzīgi tiem, pret kuriem noteiktas sankcijas).
- 3.10. Personas, kuras darbojas nozarēs, kuras skar noteiktās sektorālās sankcijas, neilgi pēc attiecīgo sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā būtiski maina saimnieciskās darbības veikšanas aspektus, piemēram, uzsāk sadarbību ar jauniem partneriem (jo īpaši, ja tie jaundibinātas sabiedrības vai JP valstīs, kas nenoteic sankcijas pret Krieviju, uzreiz veicot liela apjoma darījumus), maina ierasto preču pārvadāšanas maršrutu, saņem vai veic maksājumus uz valstīm, no kurām/ uz kurām iepriekš maksājumi netika saņemti/ veikti, u.tml.
- 3.11. Importa vai eksporta darījumā ar sadarbības partneri Krievijā, Krievijas kaimiņvalstīs vai jurisdikcijās, kas nenoteic sankcijas pret Krieviju, izmantotās preces piegādes ceļš ir nepamatoti garš, kļūpīgs. Piemēram, iesaistot vairākus starpniekus, vairākkārt veicot kravas pārkraušanu, tai skaitā, bez saprotama pamata caur Krieviju tranzītā vedot preces, tiek veikta preču pārkraušana Krievijā, izmantojot dažāda veida pārvadāšanas metodes, piemēram, dzelzceļu un kuģus, lai gan varētu precīzi pārvest, izmantojot tikai dzelzceļu, u.tml. Tiek apvienotas preces (vienā kravā vai vienā produktā) no valsts vai teritorijas, pret kurām noteiktas sankcijas, ar precēm no valstīm vai teritorijām, pret kurām nav noteiktas sankcijas.
- 3.12. Importa, eksporta deklarācijās tiek mainīti preču kodi. Piemēram, vairākas sankcijām pakļautas preces (detaļas) tiek deklarētas kā viens veselums ar vienu preču kodu, kas

nav pakļauts sankcijām, jo īpaši, ja persona iepriekš preces importējusi vai eksportējusi atsevišķi (kā detaļas). Vai pretēji – sankcijām pakļauta viena prece (iekārta) tiek deklarēta kā dažādas preces (detaļas), kuras katra atsevišķi nav pakļauta sankcijām, jo īpaši, ja persona iepriekš preces importējusi vai eksportējusi kā vienu preci (iekārta).

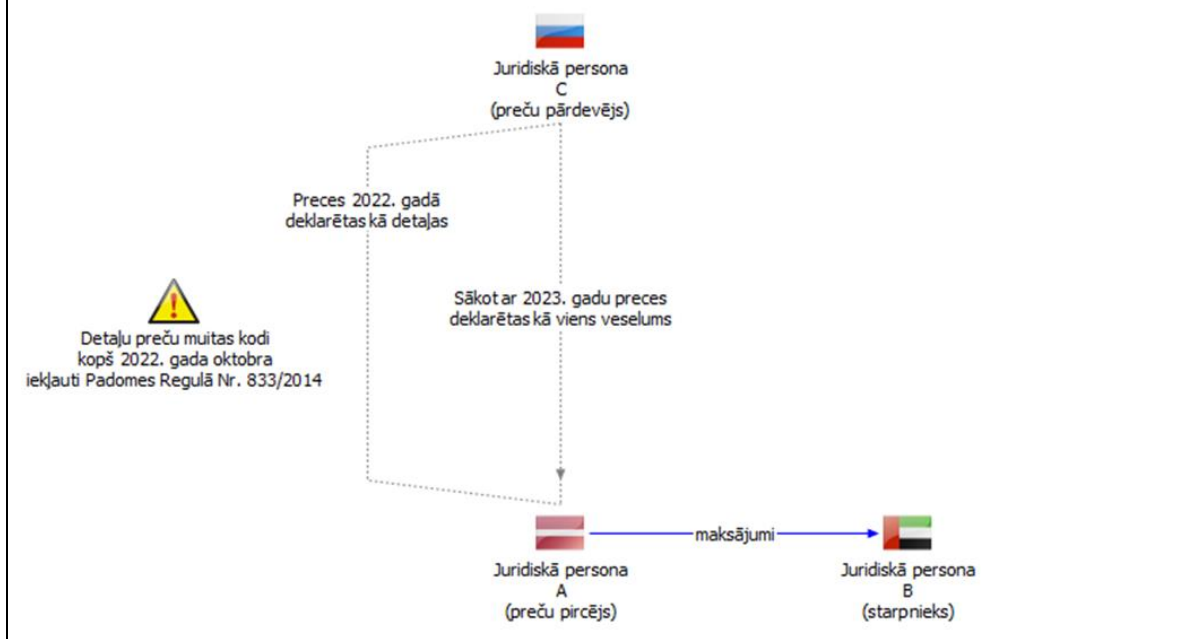
Gadījuma analīze

Latvijā reģistrēta juridiskā persona A, izmantojot Apvienotajos Arābu Emirātos reģistrētu starpnieku (juridisko personu B), iegādājusies Krievijas Federācijā ražotas preces un to detaļas no Krievijas Federācijā reģistrētas juridiskās personas C.

2022. gada darījumu deklarācijās gandrīz katru preču detaļu deklarēta zem atsevišķa preču muitas koda, savukārt sākot ar 2023. gadu preces tiek deklarētas kā viens veselums, nedeklarējot katru preces detaļu atsevišķi.

Norādāms, ka detaļu preču muitas kodi kopš 2022. gada oktobra iekļauti Padomes Regulā (ES) Nr. 833/2014.

Secināms, ka dokumentos tīši mainīti vai norādīti citi preču muitas kodi, uz kuriem nav attiecināmi importa ierobežojumi, taču faktiski, tiek importētas preces ar muitas kodiem, kas ir iekļauti Padomes Regulas (ES) Nr. 833/2014 XXI pielikumā un uz kuriem attiecināms 3.i pants.

- 3.13. Darījumi, kas rada aizdomas par sankciju apiešanu vai pārkāpšanu, tajā skaitā preču eksportēšana uz valsti vai teritoriju, pret kuru noteiktas sankcijas, vai sankciju subjektiem caur Latviju vai citu valsti, darījumu pamatojošajos dokumentos identificētas viltojuma pazīmes (viltota informācija par preci, preču patieso saņēmēju, saņemšanas vietu, viena darījuma dokumentos ietverta pretrunīga informācija, dokumenti aizpildīti nekvalitatīvi vai neatbilst konkrētā darījuma būtībai, u.tml.).
- 3.14. Eksporta darījumos uz Krieviju luksusa preču vērtība tiek mākslīgi samazināta, lai uz precēm netiktu attiecināts luksusa preču eksporta aizliegums.
- 3.15. Ar sankciju subjektu veiktu aizdomīgu darījumu apliecināšanai un attaisnošanai pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā tiek izmantoti dokumenti ar atpakaļejošu datumu

(vienošanās un līgumi datēti ar datumu pirms sankciju spēkā stāšanās), tādējādi mēģinot pierādīt, ka tiek veikta iepriekš noslēgtu saistību izpilde. Turklāt pirms sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā par šāda līguma vai vienošanās esamību nekas neliecināja.

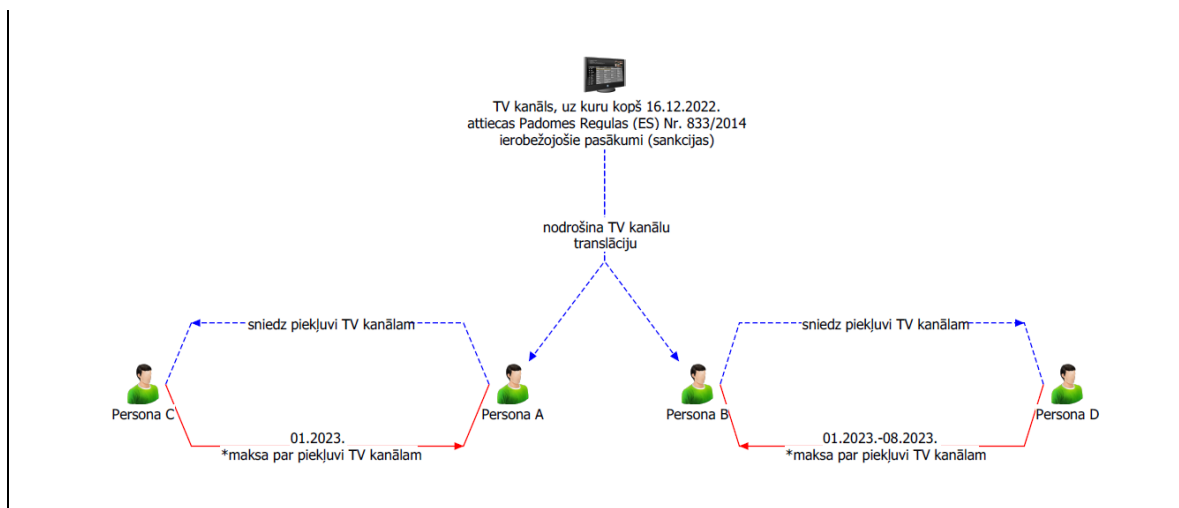
- 3.16. Darījumā ar sankcijām pakļautām precēm puses norāda, ka preces tiek eksportētas/importētas saskaņā ar it kā iepriekš noslēgtu līgumu, tādējādi pamatojot darījumu ar iepriekšējo līgumu izpildes izņēmumu situācijās, kad sankciju regulējums pieļauj līdz noteiktam periodam noslēgta līgumu par sankcijām pakļautu preču pārdošanu izpildi. Darījuma izpētē tiek konstatēts, ka puses darījumu pamato ar pamatlīgumu (jumta līgumu), kas noslēgts pirms preces pakļautas sankcijām, bet kurā nav atrunātas tādas līguma būtiskās sastāvdaļas kā preču daudzums un cena, un kurš nav uzskatāms par iepriekšējo līgumu sektorālo sankciju izpratnē, jo nerada saistošu apņemšanos pusēm veikt konkrētu darījumu.
- 3.17. Sadarbības partneris nesniedz informāciju par sankcijām pakļautu preču gala saņēmēju vai partnera īpašumtiesību struktūru. Maksājumi par precēm tiek veikti, izmantojot dažādās jurisdikcijās reģistrētas juridiskas personas ar kontiem ārpus to reģistrācijas valsts.
- 3.18. Sadarbības partneris ir jaundibināta JP, kas reģistrēta trešajā valstī, tās akcionārs, PLG vai pārstāvis ir īpašnieks arī JP, kas reģistrēta Krievijā. Sadarbības partneris un Krievijā reģistrētā JP darbojas vienā saimnieciskās darbības nozarē.
- 3.19. Pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā persona, kas tieši vai netieši saistīta ar sankciju subjektu, veic sev neraksturīgus darījumus ar virtuālajām valūtām, tai skaitā, iesaistot apšaubāmas reputācijas virtuālās valūtas, virtuālo valūtu pakalpojumu sniedzējus, virtuālo valūtu *mikseri*.²⁵
- 3.20. FP saņem maksājumus no citām FP par pakalpojumu, kas ir pakļauts ES sankcijām.

Gadījuma analīze

2023. gadā fiziska persona A un fiziska persona B saņēma maksājumus no fiziskām personām C un D. Maksājumu mērķos bija norādīts, ka maksājumi veikti par piekļuvi TV kanālam.

TV kanāls iekļauts Padomes Regulas (ES) Nr. 833/2014 XV pielikumā, tā pārraide ES teritorijā ir aizliegta. Ņemot vērā minēto, pastāvēja aizdomas, ka fiziskās personas A un B iesaistītas darbībās, kas Latvijas teritorijā dzīvojošām fiziskām personām nodrošina piekļuvi Krievijas kontrolē esošam, ES sankcijām pakļautam TV kanālam.

²⁵ Termina "*cryptocurrency mixer*" latviskojums. Papildus informāciju skatīt FID izstrādātajā pētījumā "Virtuālo valūtu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtējums 2022", pieejams: https://www.fid.gov.lv/uploads/files/2022/VVRN/VVRN%202022_FINAL%20%28002%29.pdf

Ar īpašumtiesību struktūru saistīti risku indikatori

- 3.21. Pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā bez skaidra ekonomiskā vai juridiskā pamatojuma ar atpakaļejošu datumu īsi pirms vai īsi pēc sankciju noteikšanas mainīts vai veikti mēģinājumi mainīt sankciju subjekta (t.sk. JP, kas ir sankciju subjekta kontrolē) PLG, īpašumtiesību struktūru gan ES, gan ārpus tās teritorijas.
- 3.22. Arī pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā profesionālo pakalpojumu sniedzēji (grāmatvedības pakalpojumi, juridiskie pakalpojumi, konsultācijas u.tml.) sniedz pakalpojumus sankciju subjektiem, tai skaitā sankciju subjekta labā veic maksājumus reģistriem vai citām institūcijām, sniedz konsultācijas, kas tieši vai netieši saistītas ar noteikto sankciju apiešanas iespējām.
- 3.23. Kā sankciju subjekta JP PLG vai īpašnieks pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā vai īsi pirms to spēkā stāšanās tiek reģistrēta cita persona, piemēram, sankciju subjekta (FP) radnieks vai saistīta persona (ilgstoši attiecīgās JP darbinieki vai amatpersonas, sankciju subjekta biznesa partneri, u.tml.).
- 3.24. Publiski pieejama informācija par JP PLG vai īpašnieka saistību ar sankciju subjektu.

Gadījuma analīze

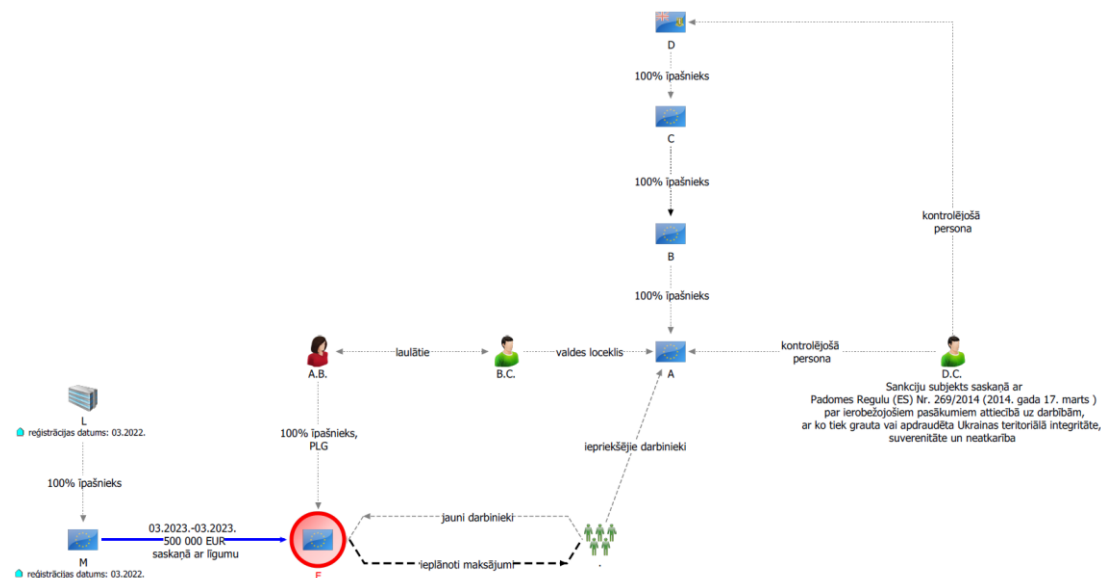
ES dalībvalstī jaundibināta juridiska persona E saņēma līdzekļus no ES dalībvalstī jaundibinātas juridiskas personas M.

Pastāvēja pamatotas aizdomas, ka juridiskā persona E izveidota nolūkā pārņemt juridiskās personas A darbiniekus un tā kontrolējošās personas D.C. (ES sankciju subjekta) interesēs sniegt ar Padomes Regulu (ES) Nr. 833/2014 aizliegtus pakalpojumus Krievijā dibinātām juridiskām personām.

Par minēto cita starpā norādīja šādi fakti un apstākļi:

- Juridiskās personas E darbinieki iepriekš bija juridiskās personas A darbinieki. A līdzekļi Latvijas kredītiestādēs ir iesaldēti, pamatojoties uz sankciju subjekta kontroli.
- Juridiskās personas E vienīgā īpašiece un PLG (persona A.B.) ir juridiskās personas A valdes locekļa (persona B.C.) laulātā.
- Juridiskā persona E plānoja saviem jaunajiem darbiniekiem maksāt prēmijas (bonusus) lielos apmēros, neskatoties uz to, ka darbinieki bija nodarbināti tikai dažas dienas.

- Atvērto informācijas avotu (OSINT - "open source intelligence") informācija norādīja, ka juridiskās personas E jaunie darbinieki sniedz pakalpojumus Krievijā reģistrētām juridiskām personām, kas saistītas ar juridiskās personas A kontrolējošo fizisko personu (ES sankciju subjektu).
- Juridiskās personas E īpašnieci, deklarētajai PLG nebija darba pieredzes attiecīgajā saimnieciskās darbības jomā.

Šajā gadījumā pastāvēja pamatotas aizdomas, ka pārkāpts Padomes Regulā (ES) Nr. 833/2014 minētais aizliegums sniegt pakalpojumus juridiskām personām, vienībām vai struktūrām, kas dibinātas Krievijā.

Nodrošinot pakalpojumus, tiek sniegts ekonomisks labums ar ES sankciju subjektu (personu D.C.) saistītām juridiskām personām, tādējādi pārkāpjot Padomes Regulā (ES) Nr. 269/2014 minēto aizliegumu tieši vai netieši darīt pieejamus līdzekļus vai saimnieciskos resursus I pielikumā uzskaitītām fiziskajām vai juridiskajām personām, vienībām vai struktūrām, vai ar tām saistītām fiziskajām vai juridiskajām personām, vienībām vai struktūrām vai to labā.

- 3.25. Īsi pirms vai pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā sankciju subjekta (JP) īpašnieki pārdod savā īpašumā esošās visas vai daļu (ar mērķi samazināt līdzdalību zem 50% īpašumtiesību sliedzi) JP akcijas vai kapitāldaļas citiem JP īpašniekiem vai citām ar sankciju subjektu saistītām personām (ģimenes locekļi, ilgstoši attiecīgās JP darbinieki vai amatpersonas, sankciju subjekta biznesa partneri, u.tml.), pret kurām nav noteiktas sankcijas. Turklāt akciju vai kapitāldaļu pārdošanas cena neatbilst tirgus cenām un darījums nav tipisks (piemēram, ļoti īsā laikā tiek veikta vērtīga uzņēmuma akciju vai kapitāldaļu pārdošana bez šādam darījumam ierasto procedūru un pārbaūžu veikšanas, kā arī gadījumi, kad pārdošanas cena atbilst uzņēmuma vērtībai, bet norēķini par akciju vai kapitāldaļu pārdošanu ir ilgtermiņa (viens gads vai vairāk) vai norēķina periods nav norādīts vispār).
- 3.26. JP ir juridiski un ekonomiski nepamatoti sarežģīta īpašumtiesību struktūra (piemēram, trusti, JP ar čaulas veidojuma pazīmēm), kurā tostarp ietverti arī sankciju subjekti (piemēram, sankciju subjektam pieder neliela īpašumtiesību daļa, tomēr sankciju subjekts, iespējams, netieši kontrolē uzņēmumu), kā arī ar tiem tieši vai netieši saistītas personas.

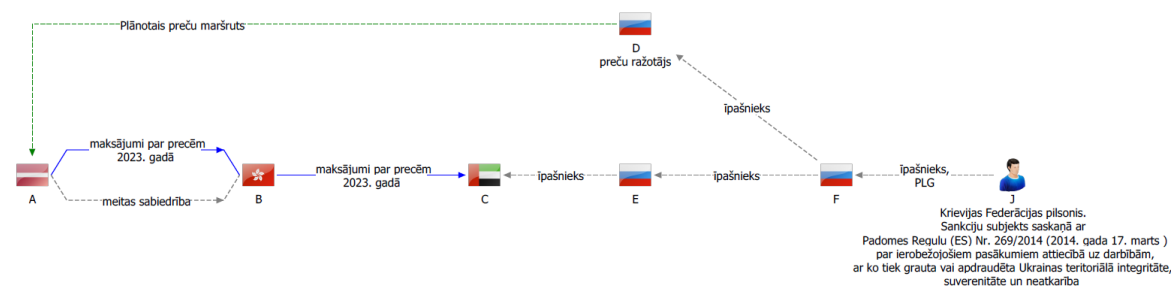
- 3.27. Latvijā reģistrēta JP veic maksājumus par precēm ārvalstī reģistrētai JP. Naudas līdzekļu gala saņēmējs vai preču piegādātājs ir JP, kuras PLG ir sankcijām pakļauta persona.

Gadījuma analīze

2023. gadā Latvijā reģistrēta juridiska persona A veica maksājumus par precēm (preces nav pakļautas sankcijām) trešajā valstī reģistrētai meitas sabiedrībai B. Juridiskā persona B saņemtos līdzekļus tranzīta darījumu veidā pārskaitīja Apvienotajos Arābu Emirātos reģistrētai juridiskai personai C.

Saskaņā ar darījumu pamatojošiem dokumentiem juridiskā persona A veica priekšapmaksas maksājumus par precēm, ko bija paredzēts piegādāt no Krievijā reģistrētas juridiskas personas D (jeb preču ražotāja) uz Latviju.

Tika konstatēts, ka preču ražotājam D un Apvienotajos Arābu Emirātos reģistrētai juridiskai personai C ir viens PLG – Krievijas pilsonis J, kas ir ES sankcijām pakļauta persona.

- 3.28. Sankciju subjektiem piederošajai mantai (piemēram, nekustamajiem īpašumiem, gaisa kuģiem, jahtām, īpašumiem u.c.) tiek mainīts īpašnieks vai tiek mēģināts mainīt īpašnieku īsi pirms sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā vai sankciju spēkā esamības laikā. Turklāt ir pamatotas aizdomas, ka tās ir fiktīvas darbības ar atpakaļejošu datumu.

Ar finanšu plūsmu un maksājumiem saistīti risku indikatori

- 3.29. Pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā vērojama maksājumu apjoma palielināšanās uz/no Krievijas kaimiņvalstīm vai jurisdikcijām, kas nenoteic sankcijas pret Krieviju (piemēram, Kazahstāna, Uzbekistāna, Turcija, Kirgizstāna, Ķīna, Apvienotie Arābu Emirāti, u.tml.). Jo īpaši, ja maksājumu apjoma palielinājumu veido personas, kuras pirms sankciju pret Krievijas stāšanās spēkā vai pirms konkrētas preču/pakalpojumu grupas pakļaušanas sektorālajām sankcijām, ir sadarbojušies ar Krieviju, un pēc šādu sankciju noteikšanas pastiprināti veic/saņem maksājumus uz/no Krievijas kaimiņvalstīm vai jurisdikcijām, kas nenoteic sankcijas pret Krieviju.

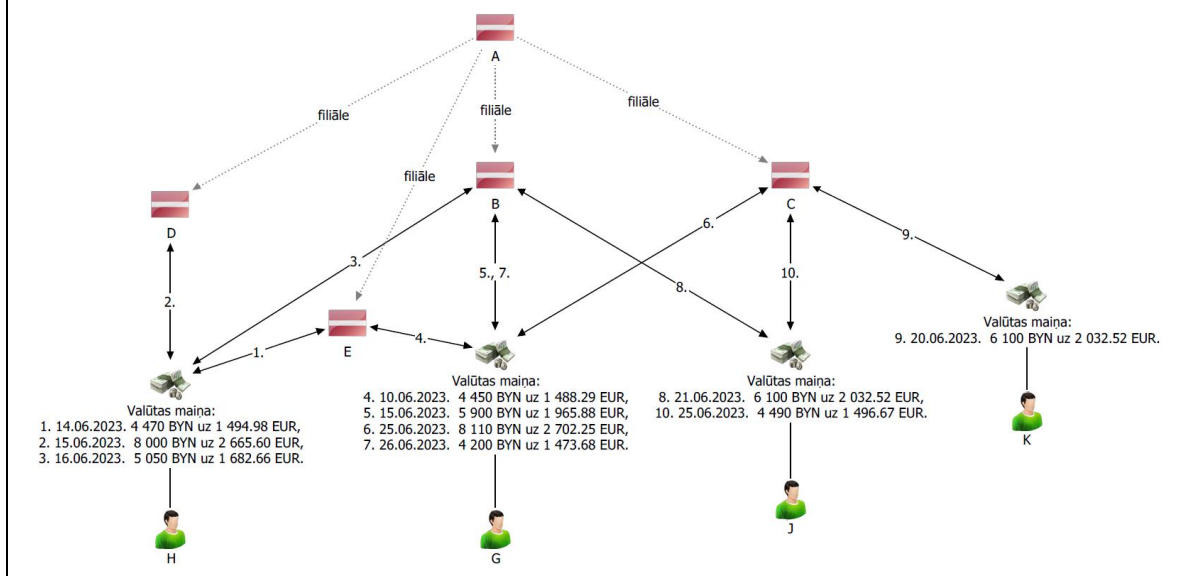
- 3.30. Pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā par sankciju subjekta sniegtajiem pakalpojumiem/precēm vai precēm/pakalpojumiem, kas pakļauti sektorālo sankciju ierobežojumiem, klienti tiek lūgti veikt norēķinus uz kontiem citās valstīs, it sevišķi Krievijas kaimiņvalstīs vai jurisdikcijās, kas nenoteic sankcijas pret Krieviju, kā arī klienti tiek aicināti veikt norēķinus, izmantojot mazāk izsekojamus vai uzraugāmus norēķinu veikšanas veidus.

- 3.31. Pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā Latvijā palielinās valūtas maiņas darījumu apjoms, it īpaši mainot skaidras naudas līdzekļus, kuri saistīti ar trešo valstu valūtām uz eiro banknotēm, kā arī banknošu nomināla maiņa uz lielāko vērtību.

Gadījuma analīze

Īsā laika periodā (mēneša laikā) vairāki trešo valstu pilsoņi, kas nav saistīti ar Latviju, veica valūtas maiņas darījumus Latvijā, mainot Baltkrievijas rubļus pret EUR. Darījumi tika strukturēti, mainot dažādas valūtas summas dažādās valūtas maiņas iestādēs filiālēs. Robežšķērsošanas dati norādīja, ka fiziskās personas viena mēneša laikā vairākas reizes ceļoja no Baltkrievijas uz Latviju un atpakaļ.

Ņemot vērā iepriekš minēto, radās aizdomas, ka fiziskās personas Baltkrievijā ievie EUR valūtu, kas nav paredzēta personīgai lietošanai. Tādējādi fiziskās personas pārkāpa Padomes Regulas (EK) Nr. 765/2006 1.za pantu, ievie Baltkrievijā banknotes, kas denominētas jebkurā dalībvalsts oficiālajā valūtā (šajā gadījumā EUR valūtā).

- 3.32. Pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā Latvijā palielinās pasta pakalpojumu izmantošana skaidrās naudas nosūtīšanai uz Krieviju.
- 3.33. Pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā sankciju subjekts nodod, piemēram, ar cesijas darījumu, savas saistības juridiskai personai, pret kuru nav noteiktas sankcijas.
- 3.34. Pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā profesionālo pakalpojumu sniedzēji (grāmatvedības pakalpojumi, juridiskie pakalpojumi, konsultācijas, u.tml.) saņem maksājumus no jauniem sadarbības partneriem, kas nav sankciju subjekti. Maksājumu būtība, apjoms, maksājumu detaļas ir līdzīgas kā iepriekš, sadarbojoties ar sankciju subjektu. Kā arī maksājumi par sniegtajiem pakalpojumiem tiek saņemti no uzņēmumiem, kam līdzīgs nosaukums sankciju subjekta nosaukumam, vai subjektiem, kas tieši vai netieši saistīti ar sankciju subjektu.
- 3.35. Pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā bez ekonomiska vai juridiska pamatojuma palielinājusies finanšu plūsma, mainījušies maksājumu veikšanas un saņemšanas paradumi, tai skaitā, skaidras naudas iemaksas vai izmaksas sankciju subjektu (FP) ģimenes locekļiem.
- 3.36. Pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā JP grupas (kurās ietilpst arī sankciju subjekts vai ar to tieši vai netieši saistīts subjekts) ietvaros tiek izsniegti savstarpēji aizdevumi, tai skaitā, darījumu ķēdēs iesaistot arī čaulas veidojumus.

3.37. Personām, kuras nodarbinātas pie sankciju subjekta, pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā ievērojami pieaugusi darba alga – pamatojoties uz darba tirgus tendencēm, kā arī bankas konta pārskata informāciju, darba algas apmērs pirmšķietami ir neatbilstošs ieņemamajam amatam. Turklāt pēkšņais darba algas pieaugums atbilst vai ir tuvu Finanšu un kapitāla tirgus komisijas²⁶ vispārējā saskaņojumā noteiktajam darba algu izmaksu limitam.²⁷

3.38. FP vai JP pārstāvji veic maksājumus ar norēķinu kartēm Baltkrievijā pie tirgotājiem (piemēram, degvielas uzpildes stacijām, viesnīcām, lidsabiedrībām), kas ir ES sankciju subjekti. Līdz šim ir identificēti maksājumi ar norēķinu kartēm Baltkrievijā pie sekojošiem tirgotājiem, kuri ir sankciju subjekti: lidsabiedrības "Belavia Belarusian Airlines", loģistikas uzņēmuma "Beltamozhservice", viesnīcas "Hotel Planeta", degvielas uzpildes stacijas "Belorusneft".

Saisinājumi un termini

ES	Eiropas Savienība
FID	Latvijas Finanšu izlūkošanas dienests
FP	Fiziska persona
JP	Juridiska persona
NILL	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija
NILLTPF	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija, terorisma, proliferācijas finansēšana
NN	Noziedzīgs nodarījums
Novēršanas likums	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums
NRA	Nacionālais NILLTPF risku novērtēšanas ziņojums par 2020.–2022. gadu
Padomes Regula (ES) Nr. 269/2014	Padomes Regula (ES) Nr. 269/2014 (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība

²⁶ Sākot ar 2023. gada 1. janvāri Finanšu un kapitāla tirgus komisija (FKTK) ir integrēta Latvijas Bankā un saskaņā ar Latvijas Bankas likuma likuma pārejas noteikumu 4. punktu Latvijas Banka ir FKTK mantas, finanšu līdzekļu, tiesību un saistību pārņēmēja.

²⁷ Informācija par Finanšu un kapitāla tirgus izdoto vispārējo saskaņojumu Latvijas bankām, lai nodrošinātu to, ka Krievijas un Baltkrievijas sankciju ietekmē neciestu personas, pret kurām sankcijas nav vērstas, proti, saskaņojums attiecībā uz maksājumu veikšanu, kas saistīti ar šo personu pamatvajadzību vai pamata saimnieciskās darbības izdevumu nodrošināšanu, pieejams: <https://www.bank.lv/aktualitates-banklv/zinas-un-raksti/uzraudzibas-zinas-un-pazinojumi-lidz-2023-gadam/16171-fktk-latvijas-bankam-izdevusi-jaunu-visparejo-saskanojumu>
Saskaņā ar Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma Pārejas noteikumiem Latvijas Bankas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas izdotās atļaujas finanšu darījumu izpildei (tai skaitā Vispārējais saskaņojums) ir spēkā līdz brīdim, kad Latvijas Banka tās atceļ, bet ne ilgāk kā līdz 2024. gada 31. decembrim.
Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums pieejams <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

Padomes Regula (EK) 765/2006	Padomes Regula (EK) Nr. 765/2006 (2006. gada 18. maijs) par ierobežojošiem pasākumiem, ņemot vērā situāciju Baltkrievijā un Baltkrievijas iesaistīšanos Krievijas agresijā pret Ukrainu
Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014	Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā
Personas	Fiziskas un juridiskas personas
PF	Proliferācijas finansēšana
PLG	Patiesais labuma guvējs
Sankciju subjekts	Starptautisko publisko tiesību subjekts, fiziskā vai juridiskā persona vai cits identificējams subjekts, attiecībā uz kuru noteiktas vai uz kuru attiecināmas starptautiskās vai nacionālās sankcijas
TF	Terorisma finansēšana
Trešās valstis	ES tiesību kontekstā apzīmē visas valstis, kas nav ES dalībvalstis.
VID	Valsts ieņēmumu dienests